

Posamezna številka 6 vinarjev.

»DAN« izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnštvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—. — Naročnina se pošilja upravnštvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnštvu:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglašanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Belokranjska železnica.

Včeraj se je zastavila prva lopata za belokranjsko železnico. Po dolgih letih pričakovanja, preprirov in bojov — se je začela graditi. Koliko je bilo treba truda, dogovorov, prošeni, pogajani, in zahtev — predno se je uresničila.

Železnica je kakor vsaka moderna naprava in novost za vsak kraj velikega pomena. Tako bo imela Belokranjska železnica velik pomen ne le za Belo Krajino, ampak za vso Dolenjsko, za Ljubljano in za vse naše južne dežele. Dobiček pa bomo imeli od nje le tedaj, ako jo bomo znali obrniti v svoj prid.

Znano je, kako so se včasih ljudje branili železnice. Mnogi kraji, ki so jo odločno odklanjali, si jo danes žele; branili so se je za to, ker niso videli velikih izprememb, ki se vrše okoli njih. Deloma so imeli prav za svoj čas, ko so se pa časi izpremenili, so videli, da so zavozili. Konservativnost je bila kriva, da so se ljudje bali »železne kače«. Stare prerokbe in izreke so navajali proti nji. Resnica je, da železnica mnogim krajem ni takoj v korist, ako se ljudje ne zavedo, da je treba z novimi izpremembami izpremeniti tudi staro življenje.

Tako so n. pr. Dolenjci čakali dolgo železnice, mnogi so od nje pričakovali velikih koristi, toda železnica sama jih ni rešila. Izseljevanje se je množilo kakor prej. Kar je prišlo denarja, ko se je železnica delala, je kmalu pošel, in potem so videli ljudje, da se ne da živeti. Vozili so se po železni cesti »od nas do vas« in so liše propadale. Šele industrija, združništvo, obrt in drugo je dobilo z železnico ugodnejše razmere za razvoj, in tako je prišel denar z delom zopet v deželo. Vozniki, gostilne ob cesti, kovači, kolarji in drugi, ki so prej imeli dobiček od prometa na cesti, so izgubili svoj zaslužek. Zato je ob novi železnici, ki bo prinesla Dolenjski in Beli Krajini novih izprememb, treba misliti na marsikaj.

Prvo, kar se nam zdijo važno je gradba sama. Odprlo se bo ob železnici mnogo dela. Ob enem pa je treba misliti, da puste delavci večinoma denar tam, kjer ga zaslužijo in da je sedaj prilika, da domači ljudje poskrbe delavcem primerno hrano in pijačo in da ne puste da bi se ob enem z železnico naseljeval tuje. V tem oziru pride spoznanje vedno prepozno.

Ko so dogradili dolenjsko železnico, je marsikdo rekel: ako bi sedaj še enkrat gradili, sedaj bi že vedeli, kaj je treba storiti in kako je treba gospodariti. Našim ljudem se ne zdi v Ameriko nič daleč, ko pa ima delo pred nosom, ga navadno pustijo drugim. Zato več amerikanizma — saj po Dolenjskem in po Beli Krajini ne manjka Amerikancev — in več podjetnosti.

Treba pa je misliti tudi na izpremembe, ki slede potem, ko je železnica gotova. Z Belokranjsko železnico bomo mnogo bolj zvezani s Hrvaško in se bo naša daljna stran še bolj približala Karlovcu in Zagrebu, s katerim je imela že sedaj zveze.

Nastale bodo izpremembe v trgovini, v kupčiji, v obrti. Odprla se bo nova pot za dovoz in izvoz. Treba je misliti na to, da se zasedejo križišča in ona mesta, kjer se bo razvil večji promet.

Ali ima belokranjska železnica kako drugo ozadje (glede vojnih načrtov itd.) je za nas postranskega pomena; nam je treba najprej rešiti svoje vprašanje in urediti vse tako, da bo naše ljudstvo imelo od nje korist, da bo pospe-

ševala naš gospodarski razvoj; zato je ne smemo gledati od daleč, ampak zasesti jo na celi črti, kajti ob nji se razvija novo življenje.

Važna bo nova železnica posebno za naše Novo Mesto, ki bo postalo pravo središče in križišče na Dolenjskem.

Približali se bomo zopet nekoliko tudi Zagrebu in reciprociteta zagrebske univerze bo stopila v nov štadij. Značilno je, da smo prav ob tem času dobili tam slovenskega docenta in se bo število slovenskih slušateljev v Zagrebu gotovo pomnožilo.

Hrvaško slovenske razmere se bodo zopet zblížale na vseh poljih. Karlovec in Novo Mesto bodega gotovo pogosto torišče bratskih slavnosti.

Mejna Kolpa bo premostena in preko nje bo kratka pot tudi na jug v Dalmacijo.

To so misli, ki nas obhajajo ob začetku zgradbe belokranjske železnice.

Tis.

Krščanska nestrpnost.

Prejeli smo:

Veliki krščanski sociolog dr. Krek je bil na shodu štaj. Kmečke zveze zopet v svojem elementu. Čutil je potrebo tudi štajerske rojake seznaniti s svojimi socialnimi nazori, katerih bistvo obstoji v bojkotu vsega, kar ima le duh po naprednjstvu. Svoja načela, da mora vsakdo zaničevati vse, kar je napredno, imenuje ta rimsko-katoliški duhovnik »krščanska načela«. Zaganja se v narodno-napredno stranko in uči svoje poslušalce, da si naj zvečer, ko gredo spat, izprašajo vest, ali so čez dan dovolj zaničevali liberalizem, so li dovolj se ogibali in dovolj škodovali tem preklicanim liberalcem. Svobodno mu, da uči našega kmeta tako, samo jeziti se ne bode smel, ako bodo začeli vračati tudi drugi, kar ne uči sam in kar tudi že praktično izvršuje rimsko - katoliška stranka. Duhovniki rimsko - katoliške cerkve propovedujejo na prižnicah in v spovednicah bojkot vsemu, kar je naprednega in gaziyo v blato temeljni nauk rimsko - katoliške cerkve, ki se zrcali v besedah Kristovih: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« Če duhovniki sami in klerikalni farizeji ne spoštujejo nauk svojega učitelja, se tudi nam ni treba ravnati po njih in tudi mi bomo morali poseči po onih najskrajnejših sredstvih, ki jih uporablja klerikalna stranka proti narodnim ljudem na Slovenskem. Terorizem klerikalne stranke mora odzvati odpor v narodnih vrstah, ker se bodo sicer še večkrat dogajali slučajji, kakoršni so se pri volitvah v trgovsko in obrtno zbornico, ko so naši pristaši se pustili strahovati od klerikalcev in so volili z njimi ali pa niso volili, dasi so in so bili njihovi odjemalci po ogromni večini le naprednjaki, in ki so sploh videli klerikalce v svoji trgovini le pred volitvami. Če bodeimo na tem polju posnemali klerikalce, se nam jih ne bode treba bati.

Dr. Krek je nadalje primerjal narodno-napredno stranko s pijanim šnopsarjem, ki se zaleti enkrat v Nemca, pa se zopet ljubimkuje z njim. Če bi bilo to tudi resnica, je bil zastopnik klerikalne stranke najmanj opravičen do takega predbacivanja, ker narodno - napredna stranka še nikdar ni in ne bode prodajala svojega rodu in njegovih pravic Nemcem za skledo leče ali kup srebrnikov in prepuščamo klerikalni stranki in njihovim voditeljem slavo, da bodo v zgodovini častno pomnožili število Efi-jaltov.

Konečno je veleučeni dr. Krek povedal, da zidajo liberalci le na obup in ga širijo med ljudstvo. Mi pa pravimo, da je klerikalna stranka sama že vsa obupana in da se vzdržuje le še z najobupnejšimi sredstvi na površju (prim. volilne sleparije), ker agitira z verskimi resnicami, krošnjari s hudičem in peklo, grozi in deluje z bojkotom, ne le z družabnim in političnim, ampak tudi z bojkotom v cerkvi. Toda zapomnite se, čimbolj boste napenjali struno, tem prej bo počila. In nastopiti znajo časi, da bodo ravnali drugi z vami tako, kakor je ravnala cerkev z našimi predniki v srednjem veku, ko bode vaše trkanje na krščanske resnice in Kristove nauke našlo le na neposlušna ušesa in ko bode ljudstvo te nauke upoštevalo toliko, kolikor se vi ravnate sedaj po njih, in ko bode to ljudstvo proti vam nastopilo tako, kakor ga vzgajate.

Na noge torej, g. dr. Krek, bičajte nas s škorpionji, da hitreje uvidi ljudstvo nakane klerikalne stranke in poprej napoči dan vračila!

Italijanska pravna fakulteta.

Med predsedstvom obeh italijanskih klubov ter naučnim ministrom Hussarekom in ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom se nadaljuje konferenca glede italijanske pravne predloge. Včeraj je konferiral posl. Conci z naučnim ministrom in izjavil, da vstrajajo italijanski poslanci z vsjo odločnostjo na stališču: budžetni odsek mora sam brez vsakih pododsekov rešiti pravno predlogo. Glede stališča vlade v tem vprašanju izjavljajo italijanski poslanci, da vlada namerava tekom prihodnjega tedna konferirati s poslanci posameznih strank in narodnosti glede italijanskih zahtev. Kakor hitro dobi vlada utis, da bo mogoče začeti obravnavanjem o pravni predlogi, obvesti oba italijanska državno-zbornska kluba, da precizirata končno stališče; na kar vlada skliče proračunski odsek.

Rusija in Turčija.

Na vprašanje ruske vlade, kaj pomenijo ruske boje priprave na turško-turški meji je odgovorila ruska vlada oficijelno, da so te vojne odredbe samo notranjega pomena. Isto vest je oficijelno azposlala tudi petersburška brzojavna agentura. Turška javnost pa se je s to rusko izjavo zadovoljila. »Jeni Gazeta« pravi, akoravno ni odgovor ruske vlade popolnoma kategoričen in deloma tudi nepopolen, vendar ni misliti da bi se rusko-turški odnosi poslabšali. Koncentracije ruske vojske ob meji morejo biti kvečjem demonstracija proti turškim koncentracijam v Urmihi. Da se odpravi tudi ta nesporazum je turška vlada že ukrenila odstranitve teh čet. V istem smislu piše tudi Tamin: nemogoče se more dozvedati turški javnosti, da bi mogla ruska vlada postati izvršitelj italijanskih želja; to izpričuje že izjava angleškega ministra sir Greya, ki je odočno izjavil, da mu o kaki italijansko-ruski ententi ni prav nič znanega. Tamin opozarja tudi na berlinski in pariški dogovor, ki ijamči za integriteto Turčije, zlasti pa na ciperski dogovor, v katerem je Anglija prevzela jamstvo za nedotakljivost azijskega ozemlja otomanskega cesarstva.

DOPISI.

Iz Ježice. Po izreku sv. pisma: »Človeku ni dobro samemu biti, privabilo je v zimskem času pečica tukajšnjih orlov nekaj kratkovidni deklet za prireditvev nekaj predstav, v prid farovski bisagi. To pa ni bilo marinaricam po volji, zato so se hotele nad orli maščevati, kajti pokazati so hotele, da imajo tudi srce za ljubezen. Pred par dnevi zvečer pripravljale so se za neko predstavo. Ker je pa bil slučaj, kajti bilo zaprto niso mogli ti ubogi orli do njih. Zato so začeli pred teatrom razsajati, da je to njih dom, da so ga skupaj nanosili sami itd. tako, da so se slednjič morale one umakniti. Nekaj bolj srčnih marinaric je ostalo na bojnem polju, ter so pozdravljale in odobravalte to junaštvo slavni orlov nad bežečimi marinaricami z smejom. Res lepi cvet župnikove vzgoje, da smejo

na staro pot nazaj, da vse z novo silo zopet zakipi, zaživi in se zagiblje, kar je prej zasulo in se umirilo.

Oče Hugolin Sattner je ustvaril prelepo delo, polno pozicije. Vsa slovenska javnost, ki ji ni še zamrlo čustvo do umetnosti, je z iskreno radostjo sprejela dar skromnega redovnika. Naše publike se je polastila taka navdušenost, da je udarila vriskajoča pesem spoštovanja in česčenja ob samostansko porto, ki se je morala tej spontani ovaciji odpreti naiztečaj. V napredni javnosti je utihnila politična beseda — s priznanjem se je poklonila patru skladatelju. To je dokaz pravega pojmovanja nesebičnega umetniškega delovanja, to je dokaz inteligentnosti, ki jo visoko dviga nad šarlatanstvom, zajednostjo in ošabnostjo drugega dela naše javnosti.

Glasbena Matica, ki je s svojim pevskim zborom in z orkestrom Slovenske Filharmonije priborila zmago Sattnerjevemu delu, je poklonila skladatelju redovniku v dokaz spoštovanja in priznanja pozlačen kelih — simbol njegovega poklica, pa tudi simbol našega trpljenja: iz keliha, ki ga je natočila usoda z zvrhanom mero, pijemo napoj grenkosti in borbe, in kje je tega našega keliha dno, da posrebljemo z njega zadnjo kapljo pelina in žolča? ...

In ko privkrat dvigne oče umetnik pozlačeno posodo k ustnim, naj ga ne uje kača, ovijajoča se okoli nje, sikajoča iz nje s strupenimi zobmi — kača zavisti, kača slepe strasti!

Visoko na podij je stopil Matej Hubad, koncertni vodja Glasbene Matice. Za njegovim hrbotom množica — masa v nervoznem pričakovanju, ob Hubadu njegova zmagovita vojska: 300 izvoljenih, da v slovenskem korintu pod vodstvom Hubadove čarobne palice

LISTEK.

Nedeljska pisma.

IV.

Na Pristavi, 24. marca 1912.

Gospa!

V polpreteklih dneh smo učkali Slovenci znamenit kulturni dogodek. Naš edini glasbeni zavod, ki ima resno stremenje in dosega odlične uspehe — to je Glasbena Matica v Ljubljani — je zopet kakor vitez Jurij, ki ravnokar jaše v našo deželo, s pogumnim razmahom svojih sil uničil temo ter nam prižgal solnce pomladi, odprl vir poživljajočega ponosa, studene narodove časti in slave!

Menih iz reda očeta Valentina Vodnika, otec Hugolin Sattner, po svojem občevaslanju in mišljenju simpatičen mož, po svojih glasbenih delih resničen umetnik, je iz svoje tihe celice v živi svet poslal odlično umetniško delo — prvi slovenski oratorij, napisan v slavo Blaženi Devici Mariji, poklonjen narodu v dar v teh žalostnih dneh, da ga odtrga od nizkosti ruvanja, pobe in resignacije ter ga dvigne do jasnejših misli, do svetlejših čuvstev, do zaupanja in vere v bodočnost, ki mu jo ustvari kulturno delo, pustivši globoko v razbrzdanih strasteh samopašno političsko gonjo enega dela naše javnosti, da se tamkaj ob pitanju z nasilno pridobljenimi uspehi svojega trmoglavega in samoljubnega paševanja zaduši in ubije samo sebe! Kulturni dogodek je to! Kadarkoli stopi Glasbena Matica v aktivnost, vselej moramo računati s kulturo. V tem zavodu je koncentrirano naše smotrno prizadevanje, naše resno

približevanje idealom, ki so najbližji in najprimernejši slovenski duši: popolnost domače pesmi, ki je posoda našega duševnega življenja, odmev naše narodne individualnosti.

Govorim z vami, gospa, kakor bi nič ne poznali naših razmer. Med Vami in nami je zrasla meja, visoka do neba. In zatorej se mi zdi, da Vam je vse, kar se vrši onkraj Vas, tuje in neznan. Odšli ste od nas — pred Vami sijajna pot v svet, s solncem oblit; za Vami naši napor in boji, naša žalostna eksistenca, ki se dvigamo polagoma iz nje kakor bolnik iz hudih, morečih sanj. Tisoč in tisoč rok se dviga iz moglenega morja tožba in prevar — kakor kače se iztezajo koščeni prsti proti sinjimi neba, da si nalove tamkaj solnčnih žarkov, ki naj kakor strele, vržene iz visočine dol v temotno globel., razpade mrak in užgo luč uničujočih in nov dan rdečih plamenov ...

Kakorkoli se dogodi pri nas kaj lepega in veselega, zadaha vsa domovina, kakor bi ji težko breme padlo s prsi. Pozdravljen tisočkrat vsakdo, ki si kriv, da tudi lepi in veseli dogodki odigravo svoj del v naši tragediji! Tisočkrat ti bodi poverjena lepota in dobrota, naklonjena nam! A nikoli bi ne bilo nič dobrega in lepega rojeno iz tebe, da ni v tebi rodoče in ustvarjajoče prasile — resnice. Resnici služiš, zato te oblagodarja s vojimi plodovi — z lepoto in dobroto, kakor zdravo seme moške ljubezni zaplodi v deviškem telesu zdrav rod!

Vsa domovina zavriska; kakor mogočen val zapolje preko nje vznesena zavest, da ni samo smrt naš delež, temveč da se — kakor sm — že blizu smrti — naslanjamo na stran življenja; val, ki se zaganja ob breg — konec svojega pota, pa se odbije, sam v sebi dovolj močan — in se z vehementnejšo silo spne

Misli.

»Ljudje smatrajo vse za dovoljeno, ako mislijo, da se bojujejo za Boga.«

Bojevatvi se proti fanatizmu, se pravi razoroževati najkrutejšo in najbolj krvoločno zver... Osel pade na tla, če je preobložen, praznovoren človek pa nosi tovor, ki mu ga nalaga duhovnik, in ne zapazi, kako nedostojno je ponižan.

Zapazil sem, da je tam ljudstvo najbolj udano praznovanju, kjer je največ samostanov in menihov. Torej bi bilo treba samostane odpraviti ali pa njih število zmanjšati.

Vsaka vlada bo prijateljica filozofov in zveznica knjig, ki pobijajo popularno praznovanje in priliznjeno vnemo hinavcev, ki bi to radi preperečili.

Mislite, da je treba ljudstvo držati na vajetih religije, ako hočemo, da ga brzdamo; zagotovim vas, da to ni moje mnenje. Družba bi brez zakonov ne mogla obstojati, pač pa brez religije, ako je tu sila, ki množico prisili, da živi po zakonih.

Moje glavno opravilo je, da v deželah, v katerih me je slučaj rojstva napravil za vladarja, pobijam nevednost in pedsodke, da razjasnjujem glave, da blažim navade in tako delam ljudi toliko srečne, kolikor to prenese človeška narava in kolikor dovolijo sredstva, ki jih morem v to porabiti.

Stvar znanstvenikov je, da postanejo vzgojitelji človeštva in učitelji vladarjev. Oni morajo pravilno misliti, mi pravilno ravnati. Oni naj poučujejo svet z besedo, mi z zgledom. Oni naj odkrivajo (nove resnice) mi jih uresničujemo.

(Tako je mislil in pisal pruski kralj Fridrik Veliki.)

orli in marinarice po njem takomenovana cerkvena bratovščina zvečer okoli hoditi in delati raznovrstne kravale po vaseh. Res lepe večerne molitve in krščansko mladeniško in dekliško življenje. Ni čuda potem, da Šolari po cestah upijejo čuk tra - rara ter se surovo pridušajo. Pa župniku je vse dobro in krščansko, samo da podpira njegovo že prenapolnjeno bisago.

Iz Šmarce. (V klerikalnem taboru). V klerikalnem taboru smejo poleg živih tudi mrlči v občinah voliti in sicer, ponosno, ker ta zakon je S. L. S. popolnoma odobrila vsem volilcem istega sistema, za občinske volitve in za povišanje abstinentov - pivčkov v »Društvenem Domu«, se je v tako veliki meri pilo, da je imenoval vsak Jakob, Janeza za Franceta; da, to je bil pravi Babilon na dan volitve v Šmarci. Vendar boljši je ministrstvo kakor pa županstvo. V velikem in razkošnem življenju prav po turških običajih, se izražajo na vse mogoče načine in hočejo slaviti občinske volitve in sicer ravno zdaj, ko je že kratak čas do Velike noči, oni hočejo prav tako delati, kakor so delali nekaj farizeji, seveda bi jim ne šlo tako po taktu ako bi ne bil že nekdo od njih predlansko leto jeruzalemski božjepotnik, oziroma jeruzalemski romar zato, ker vsak strokovnjak

izvojujejo zmago domači pesmi!

Ta pesem je zvenela v srčih, spala v strunah. Treba je bilo samo znamenja — čudotvornega zamaha — brizgnil je iz duš, iz strun potok čudovito lepih glasov, prelivajočih se med seboj, kipečih kot vodomet čist vzlet, v višave, spajajočih se končno v ponosite akorde, ki so se glasili kot zlate fanfare v triumfalnem pohodu slavnega zmagalca ...

Tedaj se je mojstru Hubadu dvignila glava, češ, tako gvorimo mi; a mojstru umetniku se je sklonila glava pred veličino umetnosti; zavezoval je sam v svojo moč!

Tako je bilo in tako ostane zapisano v naši kulturni zgodovini!

Zapisano pa ostane v naši kulturni zgodovini tudi umazano dejstvo, da je ta izredni dogodek opisal »Slovenec«, glasilo naših klerikalcev, z ignoranco in prepotenco, ki je edina v kulturnem svetu. »Zbor je bil dobro naštudiran. Pelo se je točno, prednašanje je bilo nekoliko manirano, dinamično opiljeno s pogreški v melodičnih linijah.« S temi besedami je opravljena kritika proizvedene pevskoga zbor Glasbene Matice, katerega najslabšemu članu ne vreden tak »kritik« odvezati jermenov!

Verjamem, gospa, da ne umete gorenjih besed, kakor jih ne razume niti tisti, ki jih je napisal, niti tisti, ki jih je sprejel v svoj list. Kaj pa je to »manirirano prednašanje«, kaj je to »dinamično opiljeno s pogreški v melodičnih linijah«? To je taka bedastoča, to je taka besedna in stvarna brozga da je takega »kritika« z vsem zasluženim preziranjem nemudoma posaditi na prvega hribovskega osla in ga v ekspempel kaznovane nadutosti in puhoglavosti kazati od mesta do mesta tja do konca sveta!

mora imeti izkušnje, predno postane dober mojster, bodisi v olepšavi hinavščine, bodisi v hinavski molitvi, ali kar naravnost rečeno, v obliki svete laži, ker najbolje izhajajo svetohljinci, zatorej so se zbrali skupaj najbolj omikani jeruzalemski romarji in so izbrali najbolj izkušene v vseh tu sem spadajočih strokah. Človek si misli, to so pobožne duše, v katerih gori samo nebeški duh, ampak motil bi se. Vendar pozor, bralci, tamkaj v nekem kotičku pod Kamniškimi planinami tiči prav lepo gnezdo, v katerem se kuha samo telečja pečenka. Tam so bile občinske volitve. Imenujejo se lahko mrtvaške volitve, zato, ker je Marija Okoren tudi iz groba volila, v katerem je bila že kakih devet mesecev pokopana, torej ta uboga duša je morala iz groba prinesiti svoj skrivnostni glas, pa njen soprog je še dosti previden mož, da je znal tako hitro njeno glasovnico oddati, da je deželni odbor volitev odobril in ni priznal, da je v resnici protizakonito volil in priznal tako mrličem ob strani klerikalcev tudi volilno pravico. Josip Okoren dobi gotovo pohvalo za to. Ako ni deželnemu odboru prav po volji, se predstavimo lahko z novim volilnim redom, kateri ne dovoljuje, da bi mrlični volili.

DNEVNI PREGLED.

Jutri na praznik izide »Dan« kakor navadno v ponedeljkih.

Zacetek belokranjske železnice. Včeraj se je vršila v Novem Mestu slavnost, ki pomenja začetek dela. Deževalo je sicer celo dopoldne, vendar se je udeležilo slavnosti mnogo gostov in občinstva. V mestnem drevoredu so se zbrali dopolne zastopniki različnih deželnih in državnih oblasti, med njimi: dež. predsednik baron Schwarz, dež. glavar dr. Sušteršič, okrajna glavarja: baron Rechbach in Domicelj, dvorni svetnik pl. Šuklje in Galambos, Chorinski in Künič, dež. odbornika dr. Lampe, in dr. Tavčar, poslanci: Jarc, Dular, Dermastija, mestni zastopniki Novega Mesta, Metlike in Črnomlja. Pred hišo gradbenega vodstva je novomeški župan Rozman pozdravil dež. predsednika in deželnega glavarja ter je v svojem govoru izrekel zahvalo vsem onim, ki so pripomogli, da se začne zgradba železnice, ki bo za Novo Mesto velikega pomena. V kapiteljski cerkvi se je vršila potem svečana maša, ki jo je služil prošt Elbert. Na slavnostnem prostoru je prvi pozdravil zastopnike vrhni nadzornik Opitz. Prvo lopato je zasadil dež. predsednik, za njim dež. glavar. Nato drugi gostje. Vrstili so se kratki pozdravni nagovori. Ž živio klici na cesarja se je slavnost zaključila. Meščanska garda je nato defilirala ob godbi Meščanske garde. Udeleženci so odšli skupno v mesto, kjer se je vršil banket pri Tučku. Vse mesto je bilo v zastavah.

Moščani pazite na agitacijo Oražma! Poročja se nam, da hodi zloglasni Oražem po Posavju in pobira pri kmetih glasovnice za bližajoče se obč. volitve v Mostah. Ne bi imeli ničesar proti temu, da bi Oražem ravnal kot se spodobi poštemu človeku. Oražem pa pripoveduje ljudem, da je gotovo da bo njeg. stranka zmagala. Če pride h klerikalcem, pravi, da je klerikalec, če pride h kmetom, ki nočejo o klerikalcih ničesar vedeti, pravi, da ni klerikalec. Na ta način je menda že izvalil iz Posavcev okoli 40 pooblastil. Opozorjamo Posavce, naj so pred Oražem skrajno previdni. Odkar je Oražma c. kr. sodišče obsodilo, je on izgubljen in v očeh vsakega poštemega človeka politično mrtev človek. Kdor da njemu samo pooblastilo, ga da političnemu mrtvecu. Prosimo pa Posavce, da gledajo Oražmu na prste. Takoj naj sporoče ali našemu uredništvu, ali pa »Naprednemu društvu za Moste« v Mostah vsak korak Oražma, ki bi bil nepošten. Če se je kdo dal že zapeljati od Oražma in mu izročil pooblastilo, naj ga zahteva takoj nazaj. Preskrbljeno je, da taki ljudje kot je Oražem v javnosti ne bodo imeli nobene besede več. Če se Oražem pri svoji agitaciji ne bo posluževal poštemih sredstev, bo šel brezobzirno v luknjo. Posavci na noge! Nikar se ne dajte slepiti!

Poplačana impertinenca Štefeta. Eden najbolj nedostojnejših in najmanj izobraženih ljudi v klerikalni stranki, je vsekako Štefe. Opevano ga je morala že policija prijeti in kaznovati radi kaljenja nočnega miru in v javnem

lokalu jih je ta mož za svoje nesramno obnašanje dobil že s kejem po hlačah. Pod Storžič ne pa v ljubljanski občinski svet bi ta mož spadal. Odkar je pa občinski svetnik, si dovoljuje pravice, ki mu nikakor ne pristojajo. Pred kratkim je ta predrznež prišel baje na magistrat in izsiljeval iz nekega uradnika najprejšnje rešitve akta. Tudi je letal od pisarne do pisarne, vohal po aktih in strahoval uradnike, kakor ad bi bil on šef mestnega magistrata. V tem njegovem delu ga je baje podpiral celo baron Schwarz, na katerega se ta klerikalni junak vedno sklicuje kakor na svojega očeta. Objestnost in nesramnost Štefeta pa gre celo tako daleč, da se bo moral na primernem mestu zagovarjati, ker se je na nekvalificiran in aroganten način obnašal napram uradnim osebam na magistratu. Štefeta je dosedaj doletelo za njegovo delo že eno poplačilo, ki daje magistratnemu uradništvu vsaj delno zadoščenje za Štefetovo impertinenco. Župan dr. Tavčar je dal namreč te dni na vse magistratne uradnike in uslužbence naslednje okrožnico: »Kar se tiče službenega razmerja med mestnim uradništvom (uslužbeništvom) in posameznimi člani občinskega sveta, naročam, da imajo uradniki oziroma uradni načelniki posameznih uradov, dajati morebitna pojasnila le načelnikom (ali če so ti zadržani, podnačelnikom) odsekov občinskega sveta, če se kateri izmed teh do kakega mestnega urada ali uradnika obrne za pojasnilo v kakih zadevah, ki jo ima dotični odsek občinskega sveta v pretresu. Vsakega drugega člana občinskega sveta in tudi zgoraj navedene, če ne prihajajo v odsekovih zadevah, toda vseeno v svojstvu občinskega svetovlastva, je nasloviti le na mestnega župana ali njegovega namestnika, in ni z njimi brez županovega (ali njegovega namestnika) izrečenega naročila ničesar obravnavati. Če pa pride kak člen občinskega sveta k mestnemu magistratu kot uradna stranka, je seveda napram njemu ravnati enako, kakor napram drugim uradnim strankam in kakor zahteva dotična uradna zadeva. Naročila, ki se tičejo uradovanja, imajo mestni uslužbenci sprejemati le od župana, njegovega namestnika ali svojih uradnih predstojnikov, med katere seveda ne spadajo člani občinskega sveta.« Tako se je župan ljubljanski energično in pravilno potegnil za varstvo pred pobalinskimi izbruhi različnih klerikalnih občinskih svetnikov. S časom bo tudi baron Schwarz uvidel, da se začne v Ljubljani avtoriteta države pri avtoriteti ljubljanskega magistrata kot I. politične instance. Štefe in njegovi pobratimi sedaj vedo, je šef magistr. uradnikov župan, kakor je šef deželnovladnih uradov deželni predsednik in šef deželnih uradnikov deželni glavar. Kam pa pride uradništvu, če bi se vsak pobalin in surovež lahko vanje zaganjal na način, kakor si je to predstavljal Štefe.

Kdo je naš pravi prijatelj? Graški Tagblatt piše: Naš edini pravi prijatelj je Nemčija. Tako je trdil v državnem zboru posl. Kraft. Tako seveda mislijo tudi avstrijski Nemci. Mi nismo istega mnenja. Seveda je treba sedaj tako pisati, ko dogodki na jugu kličejo po novi zvezi. Rusija - Avstrija - Italija. Gotovo je, da Nemčija potrebuje Avstrije, ker gre preko Avstrije pot na vzhod na Carigrad in Azijo. Tako prijateljstvo pa je seveda sebično. Vsakoletni obiski cesarja Viljema na Dunaju še ne dokazujejo pravega prijateljstva. Nemška patronanca morebiti Avstriji ni toliko potrebna, kakor je Avstrija potrebna Nemčiji za njeno — politiko. Zato razumemo prav nemško prijateljstvo.

Slovenski docent na zagrebški univerzi ne gre v glavo graškemu Tagblattu. V Gradcu slovenski akademiki ne uživajo posebne ljubezni, ne na univerzi, ne v Tagblattu; zato je naravna zahteva po reciprocnosti zagrebške univerze. Pravi Tagblatt, da je dr. Vošnjakova docentura v Zagrebu potrebna nemške pozornosti, ker bo to kranjska »Beamtensfabrik« ali tovarna za uradnike. Gospodje naj si ne belijo las. Za enkrat še ni nevarnosti, prej ali slej pa se bo zgodilo, kar se mora zgoditi; da se osamosvoje južne dežele od nemških univerz in z njimi vred naše šole in uradi.

Parlamentarna terna. Kakor znano je predložil finančni minister te dni poslanski zbornici zakonsko predlogo o odpravi male loterije. To priliko je porabilo veliko število poslancev, da poskusijo srečo v loteriji. Sestavili so si namreč številke in sicer 3, 19, 44; prva

številka pomenja mesec marec, druga 19 dan marca, ko je bila predložena predloga, tretja pa starost finančnega ministra Zaleskega. Kak uspeh so imeli parlamentarci v loteriji se pa ne poroča.

Pater Damazij Maczoch. Slovenec še vedno ni dematerializiral svojega »izvirnega« in zanesljivega poročila o begu patra Maczocha iz pjostrkovske kaznilnice. Iz Pjostrkova pa poročajo sedaj, da je Maczoch umaknil svoj rekurz proti izrečeni obsodbi in izjavil, da udan v božjo voljo nastopi odmerjeno kazen!

Promocija. V četrtek, dne 21. t. m., je promoviral g. Suhadolnik Fr., pravni praktikant pri okr. sodišču v Kranju, na c. kr. češki univerzi v Pragi za doktorja prava. Čestitamo!

Za učiteljstvo. Včeraj se je oglasila deputacija prvega splošnega avstrijskega uradniškega društva pod vodstvom poslanca Markhla in Wedre pri ministrstvu predsedniku grofu Stürgkhu in mu izročila petico uradniške zveze, v kateri se zahteva zenačenje učiteljskih plač s prejemki državnih uradnikov od XI.—VIII. činovnega razreda. Ministrski predsednik je izjavil, da vlada sama želi, da se reši učiteljsko vprašanje na dostojen način, da je pa reforma glede določitve službenih prejemkov na podlagi točk predložene peticije z ozirom na položaj v posameznih deželah težko izvedljiva. Vendar pa je vlada zato in se bo tudi zavzela, da se da § 55. gotovejša in jasnejša oblika, ker potem se bo moglo ustrezno željam učiteljstva, ako parlament reši povoljno davčne predloge, da more potem vlada nakazati deželam primerne doneske. V istem smislu je odgovoril tudi finančni minister Zaleski, ki je deputacijo zagovarjal, da vlada hoče že enkrat rešiti učiteljske zahteve, ker je uvidela nujno potrebo regulacije. Konferenca z ministrskim predsednikom je trajala nad eno uro. Posl. Wedra predloži petico tudi poslanski zbornici.

Protest nemškega dijaštva v Gradcu. Dne 22. t. m. je izročila deputacija nemškega dijaštva na graški univerzi, sestojča iz treh članov (enega Italijana, Hrvatina in Slovenca) rektorju graškega vseučilišča sledečo resolucijo: Zastopniki nemških narodnosti na graški univerzi, zbrani dne 9. marca 1912 na protestnem zborovanju po § 2. konstatirajo, da se s tem, da je predavanje lektorja Ferdinanda Steila »Deutsche Vortragskunst« dopustno samo »für Hörer deutscher Nationalität« krši temeljna načela splošnega učnega reda glede svobode uka in pouka na avstrijskih univerzah in osnovnega državljankega zakona o ravnopravnosti vseh avstrijskih narodnosti v šoli in uradu. Navedena omejitev prezira nadalje jasno in izrečno določbo ustanovne listine graške univerze (1. januarja 1585.), po kateri je graška univerza izrečno ustanovljena za potrebe mnogoezične Notranje Avstrije. — Zato protestirajo zbrani zastopniki proti tej kršitvi zakona in zahtevajo, da se pred začetkom letnega semestra ukine.

Demonstracije Flottenferajnarjev. Povodom splavljenja drugega avstrijskega dridnota je dunajsko mirovno društvo priredilo javno zborovanje. Govorila je znana propovednica mirovne ideje baron. Suttner, ki ne vidi v oboroževanju in povečanju števila bojnega ladjevja nikakih napredkov za mirovno akcijo, ki je le v prospek človeštva. Flottenferajnarji pa so porabili to priliko, da pokažejo svoje navdušenje za barke. Zbrali so se v velikem številu pri shodu in psovali baronico z najlaskavejšimi priimki, klicali so ji anarhistinja, revolucionarka! Somišljeniki mirovne deje, pa so priredili sobojevnici viharne ovacije in navdušene Flottenferajnarje postavili na cesto, animivo bi bilo vedeti, ako bi bili ti Flottenferajnarji, ki se sedaj tako navdušujejo za barke in vojsko, tudi v slučaju vojne tako korajžni; ko bi bilo treba zametiti čedno športno kapico z vojaško čako!

Izgnan časnikar. Urednik nekega tirolskega svobodomiselnega lista Mayr, rojen Bavarec je vsled vladne odredbe izgnan iz vse Avstrije. Izgon se je odredil na zahtevo tirolskih klerikalcev, ker je Mayr na nekem javnem shodu kritiziral dvoumno ostopanje klerikalcev v vprašanju brambne reforme. Uradni odlok navaja kot vzroke izgona zaničevanje in nespoštovanje državnih institucij posebno armade. Svobodomiselni poslanci spravijo ta izgon pred poslansko zbornico.

Ilustracije slavni romanov poljskega pisatelja Henrika Sienkiewicza imamo te dni

priliko videti v Ljubljani. V Mestnem domu je danes otvoritev ob 9. uri te zanimive razstave. Razstava je bila doslej že v več mestih in so povsod listi laskavo pisali o nji. Vstopnina eno krono. O razstavi bomo še poročali.

Sevčik. Dne 22. t. m. je obhajal slavni češki mojster prof. Otakar Sevčik šestdesetletnico svojega rojstva. Rojen je bil v Horaždovicah 22. marca 1852. Izučil se je na praškem konservatoriju in je mnogo let poučeval v Rusiji. Iz te dobe izhaja njegova violinska šola, ki je danes menda najslavnejša v srednji Evropi. Iz njegove šole je prišel Kubelik in mnogo drugih slavni čeških violinistov. Leta 1905. je bil odlikovan z Franc Jožefovim redom. Dolgo je imel svojelo v Pragi, sedaj deluje na Dunaju. Po celem svetu je znan Sevčikov kvartet, ki je nastopil tudi pri nas v Ljubljani in drugod.

Opozorjamo, da se vrši pogreb ravnatelja Ivana Pezdica v Kranju jutri v ponedeljek ob pol 3. uri popoldne.

Družinsko slavje. 80letnico je obhajal včeraj gospod Bučar, vpokojeni prozni mojster južne železnice, vkrogu svoje družine odnosno obitelji g. Mlakar v Jenkovi ulici. Lep dogodek to, če se pomisli, da je gospod Bučar na potu svojega življenja moral prekoračiti mnogo trnjevitih potov. V 27. letu stal je kot hraber avstrijski vojak v bitki pri Solferinu na Laškem. Koliko so takrat pretrpeli vojniki, če se pomisli, da so morali skoraj iz večine vse poti narediti le peš radi pomanjkanja železniških zvez. Pridnost in energijo g. Bučarja pa je bila vseskozi vztrajna, tako da si je poleg svoje male pričetne plače vzdrževal in odgojil osmero otrok, od katerih žive še pet, ki so vsi vzgojeni v pravem narodnem duhu, kakor je bil on sam zvest sin svojega naroda. Vedno zvest tradicijam svojih starišev ohranil je gospod Bučar res pravo versko prepričanje, a zoperno mu vsikdar grdo hujskanje in varanje svojega naroda po brezvestni klerikalni kliki. Posebno znan in dobrem spominu je g. Bučar v Postojnskem okraju, kjer je sužboval nad 30. let. Sicer pa se ta starček mora vsakemu priljubiti kdor ga pozna; odkritost in poštenost je njega geslo. In takemu možu moramo pač vsi njega znanci, prijatelji, — sovražnikov ne more imeti, — želeti ob tej priliki, da bi ga Bog ohranil v življenju in zdravju do skrajnih mej človeškega življenja. Srečno in veselo naj obhaja današnji dan v krogu svoje ljubljene družine.

Mednarodni šahovski turnir v S. Sebastianu je bil te dni končan. Zmagovalec in dobitnik prvega darila v znesku 500 frankov je ruski šahist Rubinstein z 12 in pol točkami; na drugem mestu sta zmagovalec na turnirju v Opattji Spielmann (Monakovo) in Rus Niemcevič z 12 točk. dalje je Tarassch (Nürnberg) z 11 in pol točkami. Drugi igralci so dosegli naslednje uspehe: Perlis 10, Marschall 9 in pol, Duas 8 in pol, Schlechter in Teichmann po 8 in Leonhard 5 točk.

Velika katastrofa v rovih. Iz Fort Smitha se poroča, da se je v rovih pri Curtinu zgodila velika eksplozija, k je zasula pod zemljo 85 ljudi. Ker šviga ogenj iz rovov, je reševanje zelo oteženo. Po drugih poročilih se je pri eksploziji ponesrečilo 105 rudarjev, doslej so jih izkopali le malo število. Trupla so tako ožgana, da se ne da oseb spoznati. V rovih se nahajala še 78 ljudi. Vsaka rešitev je bila doslej nemogoča.

Neprostopljiva kopel. Iz neke gostilne na Bregu je prikorakal negotovega koraka neki F. P. ter jo zavil proti Sv. Jakobu mostu. Noče so mu bile težke, zato se je hotel malo odpočiti in sedel na žico, ki je napeta ob obrežju Ljubljance. Glava mu je klonila, izgubil je ravnotežje ter se zakotalil po nasipu naravnost nizdol v Ljubljano, ki je pa te dni precej narasla. Kotolanje po nasipu in nenadna kopel sta ga toliko predrnila, da se je v vodi zagrabil za obrežje in klical na pomoč. K sreči je prihitel pekovski pomočnik Anton Verbič skočil v vodo in pomagal ponesrečencu iz vode. Večje nesreče se ni zgodilo, samo F. P. je izgubil svoj klohub.

Loterijske številke. Trst: 83, 70, 12, 74, 77.

Idrija.

Draginjska doklada. Učiteljstvo c. kr. rudniške dške in dekliske ljudske šole je po dolgem času dobilo draginjsko doklado, in sicer je sprejela vsaka učna oseba pa 60 K. Namestni učitelji, oziroma učiteljice, ki imajo najmanj, pa niso dobili nič.

Obrtne delavnice si splošno želimo v Idriji. Moška mladina, ki doraste ljudski šoli, pa še ni sprejeta v rudniško delo, ne ve in ne more nikamor, zato se samo množi število brezposelnih fantov, ki ubijajo čas, kakor pač vedo in znajo. Tuintam dobe pri občini ali kje drugod kako

Značilno je tudi, da ta slavni »kritik« niti enkrat ne izreče imena Glasbene Matice, hoteč s takim preziranjem dokazati, da nima klerikalce nobenega čuvstva poštemosti, hoteč s tem posvedočiti, da nima nobene resnosti in da je za resnično umetniško delo absolutno nesposoben!

Morda se čudite, gospa, da je list, ki mu stoji skladatelj po svojem stanu bližje nego nam, poveril recenzijo takemu kritičnemu anal-fabetu. Jaz se temu ne čudim. Kakršen je list — taka pisava in taki pisci! V gorijske roke so potisnili kramp, da bi ubil, kar bi se dalo ubiti, in sicer iz jeze, ker ni dal Sattner tega svojega dela onemu istemu »kritiku«, ki tudi včasih namesto krampa vihti taktirko pred zborom, ki je nekoč korakal pod naprednim zborom, služeč pesmi, a ne — kot sedaj — klerikalni politiki.

Ampak zgodilo se je narobe; kramp je odskočil nazaj in se zapil »kritiku« samemu v nos, da je omahnil v lastno sramoto. Glas-bena Matica pa je tudi ob tem naskoku klerikalnega zaletelstva ostala velika in neoskrnjena!

Vidite, gospa, tako nam je dobro živeti! Teda to je samo ena priča, kako lastni ljudje izkušajo spraviti ob veljavo delo lastnih bratov, ki jih ljubezen do stvari nosi preko podlosti, zahrbnosti in intrig do mirnega, a naporenega umetniškega delovanja. Takih dokazov pa je več!

Vdani Vam

Rade Dragan.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Spisal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravska. (Dalje.)

Tako ga je zagotavljal tudi sam gospodar. Med tem je na svoje nemalo začudenje zapazil, da njegova miza postaja od dne do dne bogatejša: pečena piščeta, jajca z maslom, riž z mlekom, banica*, da pogostoma tudi račice in razna vina so prihajala na njegovo mizo. To razkošje jelo ga je vznemirjati: nekako sram ga je bilo, da so si njemu na ljubo delali takšne stroške. Ko je nekoč prišel na dvorišče ter zapazil, da je kurnjak prazen, rekel je stricu Marinu:

»Stric Marin, saj ti na ta način prideš ob vse. Ako ne postaneš pameten, odrečem se tvojih slaščic ter si hočem kupovati v »bakalnici«, kruh in sir... to mi bo zadoščevalo.«

»Tebi ni to nič mar, če jaz pridem ob vse, ali ne. Sem tvoj zdravnik in kakor znam, tako te zdravim. Kar imamo, to damo. Ne mešaj se v moj posel.«

In Ognjanov, globoko ginjen, je umolknil. Ni vedel, da so vsi vaščanje tekmovali med seboj, kako bi pogostili svojega ljubljene-ga »daskala«.

Njegova skrivnost je bila znana vsem. Ognjanov je postal sedaj predmet splošnega sočutja. Novica, da je ugonobil dva krovloka, ga je dvignila visoko v očeh celo onih, ki

* Močnata jed, podobna našim cmokom, napolnjenim s sirom, ali surovim maslom.

so bili najbolj malomarni. Junaštvo izmed vseh čednosti najbolj vpliva na preprosti narod.

Med tem se je rana Ognjanova polagoma celila in držala prikovan na eno mesto ta živ in nestrpljiv značaj. Izmed obiskovalcev je najbolj prispeval k poljševanju njegove nezgode dober stric Mina. Z njim je prebil Ognjanov vsak dan po nekoliko ur; privajal se je nanj in brez njega ne bi mogel prebiti. Stric Mina je bil prava starodavnost, živ ostanek žete izumrlega rodu »daskalov«, ki so učili na izust in iz psalmov, kateri so prvi odprli sloveče »kilije — šole na Bolgarskem. V tem času je imel že nad sedemdeset let; bil je bel kakor jablana, širokopleč, širokega lica in hodil je v bačkovah. Po mnogoletnem burnem življenju se je nastanil v tej gluhi, osamljeni vasi ter mirno preživljal dobo svoje dolge starosti. Zastavši za časom in nezmožen koristiti si starodavnim svojim učenjem, je še popeval brezplačno v cerkvi; ondi prevrat ni imel pravice niti pristopa. Kmetje so ga o praznikih obkoljili ter z odprtimi očmi poslušali zanimive starčeve pripovedke, ki so bile podobne pridigam, prepletanim z izreki iz svetega Pisma. To je bilo njegovo berilo in edina duševna hrana. Ognjanovu je ugajala ta starodavnost in on je s hvaležnostjo poslušal modre besede osivelega narodnega bojovníka, živega odmeva preminule, pozabljene dobe. Kadar je človek strt s kakim nesrečnim udarcem, telesnim ali duševnim, je njegova duša bolj pristopna pobožnemu razpoloženju in najde nepričakovano tolažbo v besedah te velike knjige. Ognjanov je okušal prvič čarobno moč bogunavdušenih besed, s katerimi je stari oživljal svoje pripovedovanje. Ko ga je stric Mina do-

bil prvič v postelji, je rekel resno:

»Zopet krščanska žrtev! Zopet po nedolžnem prelita kri. Kako dolgo, o Bog, bo še razgrajal sovražnik! Čemu odvrtaš svojo desnico?... Vstani, Bog! in sodi!... Dvigni končno svojo roko na njihov napuh!...«

Potem ga je pozdravil ter ga sočutno izpraševal. Ognjanov pa, hoteč se obrniti, je zastokal radi bolečine, ki mu jo je povzročilo gibanje.

»Bodi krepak, sinko! Blagoslovljeni joko-joči, ker oni bodo potolaženi,« je omenil otožno.

»Eh, stric Mina, bilo nam je prisojeno nekoliko tega trpljenja... saj tako brez vzroka se ne bi smeli imenovati apostole,« reče na pol šalivo Ognjanov.

»Težavna, pretežavna, daskal, je naša naloga na zemlji, toda je sloveča in vredna hvale, ker jo nam je vdinjal sam Bog, da služite narodu. Vi ste luč sveta; ne more se skriti mesto, ki je pozidano na vrhu gore. Ali mar ni rekel Kristus apostolom: »Zetev je sicer obilna, toda delavec je malo... Pojdite, glejte jaz vas pošljem kakor jagnjeta med volkove.«

Te preproste besede so napolnile Ognjanovo dušo s sladko tolažbo in bodrostjo. Poprosil je starca, naj mu prinese nekako pobožno knjigo za čitanje in on mu je prinesel knjigo psalmov. Ognjanov se je vneto lotil čitanja tega navdušenelega duševnega dela, vira tako visoke poezije. Te pesmi bojev, obupnih klicev in molitev, polnih navdušenja, so izzvale odmev v otožni Ognjanovi duši. Davidovih psalmov ni odložil iz rok.

Končno je napačil dan, ko se je stric Marin napotil v Belo Cerkev. Ognjanov je čakal nje-

čelo, zaslužek pa ne zadošča za življenje. Zato imajo starši ruderji skrb, kaj bo iz mladine, poleg tega pa morajo skrbeti še za hrano in obleko, da torej trpe moralno in materialno. Ker je preveč prostega časa mladini na razpolago, dostikrat lahko zabrede na napačna pota in se pokvari. Škoda je torej očitna in vsestranska. Obrtna delavnica bi bila za tako mladino prava dobrota. Tu bi se pričela raznim obrtom, kar bi bilo v korist njej sami, pa tudi rudniku, ki bi si na ta način vzgojil izobražen in sposoben obrtni naraščaj. Razumljivo je, da je Idrija vzvoljena na deželnozborske poslance S. L. S., k so v zadnjem zasedanju deželnega zbora zavrgli to-zadevni nujni predlog našega deželnega poslance Ganga. Ne samo, da so s tem pokazali svojo nenaklonjenost nasproti obrtnikom sploh, ampak so nas iznova prepričali o svoji sovraženosti ki jo goje do našega mesta. Niti v tem slučaju se ni večina deželnega zbora pokazala naklonjena Idriji, ko bi vendar morali te zadeve od druge strani, da pride do uresničenja. Obrtno delavnico moramo dobiti, čeprav preko sovražnega stališča klerikalcev. Dobili bomo druga pota, ker vsak pameten človek uvideva vsestransko korist ugodne rešitve tega vprašanja.

Volilne sleparije v Malih Lipljenih.

(Poročilo izpred sodišča.)

Naša strankarska politika je segla že v zadnjo gorsko vas. Pogosto oziroma navadno politika na kmetih ni spor dveh političnih strank, ampak bore se med seboj v občinah pogosto gornji in spodnji del vasi, dve nasprotni si skupini, ker si nasprotujejo gospodarske razmere, ali pa tudi osebe.

Značilno pri tem pa je, da igrajo pripadniki t. zv. ljudske stranke vedno vloge tistih, ki mislijo, da jim je vse dovoljeno in pritiskajo na ljudi, ki so samostojnega mnenja, z vsemi sredstvi samo, da dobe večino. To meče na klerikalno stranko čudno luč in menda ne bo dolgo zmagovala, če bo potrebovala vedno le sleparij in goljufij pri volitvah. Lansko leto so se vršile po vsej deželi občinske volitve in sedaj mrgoli pred sodišči raznih pritožb in razprav proti nasilnostim in sleparijam, ki so se uganjale od klerikalne strani. Človeku se smilijo oni ljudje, ki morajo sedaj posedati po sodiščih in pričevati proti lastnim sosedom, ki jih je speljala strankarska predrznost, da so si hoteli pomagati s sleparijami. Pa tudi oni, ki so obsojeni so pogosto le žrtev klerikalne vzgoje. Tisti večni »Mi, mi, pa mi«, ki se glasi iz vseh Bogo- in Domoljubov večno bobnanje, da je S. L. S. vsegamogočna stranka v deželi, da naj se pristaši S. L. S. ničesa ne boje, ker »naši« (namreč klerikalni) poslanci vse dosežejo, da liberalci nimajo nikake moči itd. itd.

Taka vzgoja vpliva na ljudi, da pozabljajo da je zakon vendar še več nego klerikalna kranjska večina. In tako imamo danes že drugi slučaj, da je bil pripadnik klerikalcev obsojen zaradi volilnih sleparij. Lansko leto novembra meseca so bile v Malih Lipljenih občinske volitve. Župan je bil prej Anton Andolšek. Glasovnice je prejel kakih 8-9 dni pred volitvami delil pa jih je deloma šele par dni pred volitvami. Po volitvah se je izkazalo zakaj je bilo tako. Andolšek je namreč nekatere glasovnice sam izpolnil, druge pa je na vogala zaznamoval s črko V in s številkami, da bi vedel, kako je kdo volil. Včeraj se je proti njemu vršila obravnava pred ljubljanskim sodiščem. Sodnik mu je prebral obtožnico čes da je 1. Uplival s tem, da je svoje kandidate napisal na glasovnico, na volilca Lapajneto, da bi volil po njegovi volji in 2. da je s krivičnim pripomočkom hotel kontrolirati tajno volitev s tem, da je s številkami zaznamoval glasovnice na robu. Andolšek dela utis poštenega človeka in tudi takoj prizna, da se čuti krivega, vendar potem pravi, da ni kriv;

gove vrnitve z mrzlično nestrpljivostjo. Grozne misli so mu rojile po glavi. Ze je bilo dalje nego mesec dni, kar ni vedel, kaj se godi z ljudmi, ki so najbližnji njegovemu srcu. Kaj je delala Rada? Kakšna razžaljenja in prognanstva je morala prenašati rdi njega po njegovem begu? Ona edina je postala predmet vse zlobe občinstva in nemara celo besnenja uradov. Revici ni bilo usojeno z njim živeti srečno. Sedaj je nesrečna, izpostavljena udarcem usode, njene najblažje sanje so se razpršile v nič in ona je osramotena z javnim mnenjem. Človeška okrutnost bo smatrala za zločin njeno vdanost do njega in treba ji bo z grenkimi solzami poplačati to betvico radosti, ki so jih povzročali ti občutki. A njega ni tam, da bi jo potolažil in podprl to slabo dete...

Zatopljen v tako otožno misli, je čutil pravo veselje, ko je videl priti strica Mina. Imel je vsaj komu potožiti vsoje gorje. Stric Mina ga je oveseljen zaslisal.

»Zaupaj, daskal, zaupaj v Boga; ne postani malodušen. Najvišji ne zapusti trpečih, ki vanj zaupajo. Zaupaj oč v Gospoda stoji kot gora Sion... In ne dopusti Gospod, da bi vladali grešniki nad usodo pravičnih. Oni, ki se jejo v solzah, bodo želi v veselju.«

Kakor bi se imela pokazati kmalu resnica teh besed, so se duri odprle in stric Marin je stopil v sobo.

Ognjanov, ves razvnet, je hotel prečitati novice kar z njegovega čela.

»Dober večer! Stoj, stoj, daskal, vse ti povem... Samo če se že preveč nisi utrudil.«

ga vpraša stric Marin, odkladajoč težko haljo. »Ti vaši meščanje«, nadaljuje stric Marin, »so kaj čudni ljudje; ako pojde slabo, ne moreš dobiti nikogar, da bi mogel govoriti z njim...«

glede Lapajneto trdi, da mu je Lapajne nekaj dni preje v gostilni rekel, da bo z njim volil. Izrecnega dovoljenja podpisati glasovnico mu Lapajne ni dal. Andolšek je dan pred volitvijo prinesel glasovnico v pisarno k Lapajnetu in ker ni bilo njegova doma, je dal njegovi ženi, ker je tudi ona rekla, da bo Lapajne z njim volil. Sodnik pouči župana, da ženske z volitvami nimajo nič opraviti. Kar se tiče onih števil na glasovnicah, trdi Andolšek, da jih je napravil zato, da bi ne bilo pomot pri razdeljevanju.

Sodnik: Zato so legitimacije. Župan ne ve, koliko glasovnic je tako zaznamoval, nekaj jih je tudi zbrisal, (tako je priznal orožnikom). Nekateri volilci so oni zaznamovani košček odstrigli. Janezu Starcu je rekel župan, da bo vse vedel, kako bo kdo volil. Sodnik pouči župana, da bi on kot župan moral najbolj paziti, da bi bile volitve čiste in pravične.

Zaslišajo se priče: štirje možje-volilci, ki se zaprisežejo.

Lapajne iz Medvedice izpove, da je res sedel nekoč v krčmi z Andolškom in sta govorila o volitvah. Lapajne je Andolška vprašal, kdaj bodo volitve, ne spominja pa se, da bi mu objubil, da bo z njim volil. Lapajne zna sicer pisati sam, a župan trdi, da je rekel: »Kar ti zapiši«. Ko je župan prinesel glasovnico na dom je bil Lapajne doma in župan mu je baje rekel: »Tu imaš, če hočeš, voli z nami, če ne, pa ne!« In je pustil glasovnico na mizi. Lapajne ni zapazil, da je že napisana. Šele drugi dan je izpremenil par imen. Volit pa ni šel, ker je volitev vsled dela zamudil. — Prebere se pismo krčmarja, ki se ne spominja pogovora med županom in Lapajnetom, ker on streže gostom in ne posluša, kaj se pogovarjajo. Mogoče je, da je Lapajne objubil z Andolškom voliti, ker se ga večkrat nalezle in je kmalu vinen. Župan torej ni imel dovoljenja glasovnice izpolniti in jo potem dostaviti, ker morajo volilci vedeti, kaj je njih dolžnost in pravica, ne pa biti ovce, ki dela z njimi vsak kar hoče.

Druga priča Anton Starec iz Vel. Lipljen izpove sledeče: Glasovnico je dobil pet dni pred volitvijo. Bila je na oglu zaznamovana, zato je ogel ostrigel. Pravi, da ni treba posebnih znamenj na glasovnicah, ker so itak legitimacije. On ve za 26 takih zaznamovanih glasovnic; cele Vel. Lipljane imajo 29 hiš, nekateri so sploh bili izpuščeni iz imenika in niso volili.

Tretja priča Martin Sever je tudi dobil zaznamovano glasovnico in je ogel ostrigel. Sodnik pokaže nekaj takih razno zaznamovanih glasov. Andolšek pravi, da bi bil on lahko glasovnice drugače zaznamoval, ako bi bil hotel vedeti, kako kdo voli, ne pa tako na vidnem mestu; iz tega se vidi, da ni hotel posegati v volilno tajnost.

Nastopi četrta priča: Janec Starec, majhen možiček, na vprašanje koliko je star pravi, da je rojen 1834. Sodnik mu izračuna, da je star 78 let. Mož je malo gluhi, prav živahna odkrita dolenska duša. Izpove sledeče: Župan mu je prinesel glasovnico, nepopisano. Janez Starec mu je rekel, da je prav, da bo tajna volitev, da ne bo nihče vedel. Župan pa je rekel: **Jaz bom pa vse vedel.** — Iz tega se vidi, zakaj je župan glasovnice zaznamoval. — S tem je bila obravnava končana. Po kratkem posvetovanju je obosodilo sodišče župana Andolška na pet dni ječe s postom in na povrnitev stroškov. (Zakon določa za tak prestopek kazen od 1 tedna do 3 mesecev). Obtežljivo je bilo to, da bi moral župan še posebno paziti, da bi bile volitve v redu, ker pozna vsa določila in da je hotel zlorabiti svojo oblast nad onimi, ki se ne zavedajo svojih dolžnosti; olajševalno zanj pa je to, da je priznal deloma krivdo in tudi z ozirom na njegovo družino in ker ni bil še nikdar kaznovan se je izrekla milostna obsodba.

Tako gre po vrsti Kopanj, Lipljene (to je od Kopanja eno dobro uro) zdaj sledi Šmarje (tudi nedaleč od Kopanja) itd. Take so posledice klerikalnih volitev na deželi. Zvesti služabniki S. L. S. se bodo morali prepričati, da na Kranjskem tudi klerikalcem ni vse dovoljeno.

Uboj v Zagorju.

Nesrečen god.

Na svojega godu dan se je vezoval rudar Jožef Kokalj v Zagorju ob Savi precej veselo. Človek ima pravico, da svoj god primerno proslavi, pa naj bo praznik, ali pa ne. Tako je že stara navada. Zato je Jožef Kokalj že zjutraj začel veselo praznovati svoj god in ga je zvečer žalostno doprazneval. Zvečer je namreč nastal med nekoliko vinjenimi rudarji v neki gostilni v Zagorju prepir, ki se je nadaljeval toliko časa, da je prišlo do pretepa. Pri tepežu je nekdo tako udaril Jožefa Kokalja po temenu, da se je zgrudil na tla. Prepeljali so ga v deželno bolnico, kjer je Jožef Kokalj dne 22. t. m. umrl. Kokalj je bil udarjen s železno palico. Kdo ga je udaril sedaj še ni znano. Natančneje bo dognala preiskava pri sodišču.

Najnovije vesti, telefonska poročila.

Kranj. 23. marca. Ravnatelj Ivan Pezdlič, je danes umrl. Pogreb v pondeljek ob pol treh popoldne.

CESAR VILJEM NA DUNAJU.

Dunaj, 23. marca. Danes dopoldne ob pol 11. uri se je v deževnem vremenu pripeljal na Dunaj cesar Viljem. Cesarja Viljema je sprejel na kolodvoru v imenu cesarja Franca Jožefa nadvojvoda Leopold Salvator. Prvič se je zgodilo, da cesar ni sam sprejel svojega gosta. Viljem je pozdravil navzoče nadvojvode, ministrskega predsednika grofa Stürgkha in Khuen Hedervarya ter diplomatični zbor, ter se odpeljal v Schönbrunn, kjer je cesar Franc Jožef

cesarja Viljema na stopnjicah sprejel in poljubil. Opoldne se je vršil na čast nemškemu cesarju dejeneur. Popoldne je cesar Viljem obiskal vse na Dunaju bivajoče nadvojvode in sprejel v avdienci ministra za zunanje zadeve grofa Berchtolda. Zvečer se je vršil galadiner, ob 9. uri zvečer se je odpeljal cesar v Benetke.

Dunaj. 23. marca. Vesti, da se odpelje minitser zunanjih zadev grof Berchtold v Benetke, kjer naj bi prisostvoval sestanku italijanskega kralja in nemškega cesarja, se uradno dementirajo.

OGRSKA IN TRGOVINSKA POGODBA Z BOLGARSKO.

Budimpešta. 23. marca. Ogrska vlada je izjavila, da radi krize v kabinetu ne more podpisati trgovinske pogodbe z bolgarsko.

NEMŠKO-ANGLEŠKO ZBLIŽANJE.

Berlin. 23. marca. V diplomatskih krogih se presoja stanje angleško nemškega zblizanja skrajno pesimistično. Pogajanja se bodo brzkone kot popolnoma nepovoljna razbila in sicer v vprašanju bagdadske železnice in kolonijalne koncentracije.

TURŠKE MINE V DARDANELAH.

Carigrad. 23. marca. Turki so uložili v Dardanelah nad 100 min. Danes pa so tri eksplozivne, zato je vlada omejila skrajno osebni in trgovski promet skozi Dardanele.

MACEDONIJA.

Belgrad. 23. marca. Skozi Belgrad je potoval te dni v Macedonijo znani bolgarski ustaš Mihajlo Panica, — morilec četašev Borisa Sarafova in Gavranova. Napram nekemu časnikarju se je izjavil, da je v Macedoniji za ustanek vse pripravljeno, da vzbruhne splošna vstava v par tednih.

SRBSKI PRESTOLONASLEDNIK V LONDONU.

Berlin. 23. marca. Iz Londona se poroča, da je bil povodom svojega zadnjega potovanja srbski prestolonaslednik Aleksander v najstrožjem inkognitu v Londonu in bil sprejet od angleškega kralja v avdienci.

VOLITVE NA KRETI.

Kanea. 23. marca. Jutri volijo Krečani svoje zastopnike v grško zbornico, kjer bo še bolj zaostrilo krečansko vprašanje.

ANGLEŠKI ŠTRAJK.

London. 23. marca. Vesti o koncu generalnega štrajka se presoja jako pesimistično ter se povdarja, da ni upanja na povoljno rešitev v bližnjem času.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne.«

Mali oglasi.

Beseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vinarjev. Pismenim vprašanjem je priložiti znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglaših ni nič popusta in se plačujejo vnaprej; zunanji inserenti v znakah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Več krojaških pomočnikov in vajenca sprejme J. Smole krojač v Št. Vidu št. 23 nad Ljubljano.

Mlado dekle želj službe blagajničarke ali kaj sličnega v kaki prodajalni ali pisarni. Prijazne ponudbe pod »Marljiva« na »Prvo anončno pisarno.«

Kupujte „Dan“!

Izvod samo 6 vinarjev.

Najfinejši špirit

iz žita oddaja na debelo od 60 litrov naprej po nizki tovarniški ceni veležganjarna 250

M. ROSNER Co.
v Ljubljani, poleg pivovarne „UNION“.

Ludovika Jarz

Erjavčeva cesta št. 2
delikates. trgovina, zajtrkovalnica
se priporoča cenjenemu občinstvu.

Ivan Mohorič

krojač, Sv. Petra cesta št. 16

se priporoča slav. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela. Solidna postrežba po najnižjih cenah in najnovšem kroju. V zalogi vedno različno blago. Izdelovanje vseh vrst preoblečenih gumbov. 214

Tvrčka Bilina & Kasch nasl. M. Schubert

Ljubljana, Židovska ul. 5

Josip Lisec

oblastveno avtorizirani geometer

Ljubljana, Sodna ulica št. 3
prevzema vse zemljemerske zadeve.

Štampilje
vseh vrst za urade, društva, trgovce itd.
Anton Černe
graver in izdelovatelj kavčkovih štampilj.
Ljubljana, Stari trg št. 20.
Ceniki franko.

O. Bračko
Ljubljana, na Dunajski cesti št. 12
priporoča prave fine francoske parfume,
bogato zalogo rokavic
in vse v to stroko spadajoče predmete v najfinjši kakovosti. Vnagna naročila točno in solidno.

Specialna trgovina
finih ročnih del
TONI JAGER
v Ljubljani, Židovska ulica 5.
Predtiskarija. — Tamburiranje. — Montiranje. — Plisiranje.

Modistinja
Minka Horvat
Ljubljana, Sv. Jakoba trg 6
priporoča cenjenim damam vsakovrstne
slamnike
po najnižjih cenah. Sprejema tudi vsa popravila ter jih izvršuje točno in najceneje.
Za obilen obisk se priporoča 195
Minka Horvat.

Simon Praprotnik
stavbeni in pohišveni mizar
V Ljubljani, Jenkova ulica št. 7.
priporoča p n. odjemalcem (posebno že onim v južnejših krajih) svojo veliko zalogo
omara za led
v poljubnih velikostih za pivovarne, restavracije, trgovine, delikatesne trgovine itd. 218
Cene najnižje. Postrežba točna.
Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Langen & Wolf, Dunaj X.
Zastopstvo: 97
GABRIEL BRINŠEK, Ljubljana, Bleiweisova c. 16.

Fabrikat prve vrste. Najcenejši obrat.
Originalni „Otto“-motorji.
Goriva: benzin, benzol, sirovo olje, sesalni plin, svetilni plin itd. — Prodanih čez 106.000.
Motorji na sirovo olje sistem Diesel.
Najcenejše gorivo. Zahtevajte cenik št. 569.

Priporoča svojo veliko zalogo glaze in raznovrstnih drugih rokavic, modno blago, parfumerijo, galanterijo, ročna dela, izdelovanje vseh vrst prevlečenih gumbov, kakor tudi vse kirurške potrebščine **kljne pasove, ravnodržalec** itd. po najnižjih cenah. Snaženje vseh vrst rokavic. Moderna predtiskarija. Postrežba točna in solidna. Vnagna naročila se točno izvršujejo. 184

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registr. zadruga z neom.

obrestuje hranilne vloge po **4¹/₂ 0** zavezo v Ljubljani brez vsakršnega odbitka.

Stanje hranilnih vlog: 20 milijonov. Popolnoma varno naložen denar. Rezervni zaklad: nad pol milijona.

„DAN“ se prodaja po vseh tobakarnah po 6 vin.

Konfekcijska trgovina
MAČEK & KOMP., LJUBLJANA

založniki c. kr. priv. južne železnice

Franca Jožefa cesta šte. 3

priporoča veliko izbiro spomladanskih novosti za gospode in dečke.
Strogo reelna postrežba. 201 Najnižje cene.

Priporočilo!

Pri nakupovanju suhih in oljnatih barv, lakov, firnežev i. t. d. se obrnite na domačo tvrdko

Premrl & Jančar v Ljubljani.

Prodaja na drobno in debelo. — V zalogi so krasne fasadne barve.

Tovarna: Kolodvorska ulica 18 in Dunajska cesta 20.

Zahtevajte vzorce in cenik.

JULIJA ŠTOR — Ljubljana —

Prešernova ulica šte. 5.

največja zaloga moških, damskih in otroških čevljev, čevljev za lawn-tenis in pristnih goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in jako skrbna izvršitev po vseh cenah.

Senzacionalna prodaja za velikonočne praznike!

Obleke za gospode	od 8 K naprej	Klobuki in čepice za gospe in dečke	od 1 K naprej
Obleke za dečke	6 K	Dežni plašči za gosp. in dame	10 K
Obleke za otroke	2 K	Kostumi ali dolgi raglani za dame	10 K
Površniki in raglani za gospode	12 K	Krila ali bluze iz blaga za dame	3 K
Površniki ali modre bodsjopice za dečke	6 K		

Velika izbira pariških in berlinskih modelov.

„Angleško skladišče oblek“, O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

Ivan Ravnihar

urar in trgovec z zlatino in srebrnino
Ljubljana, Sv. Petra cesta 44

Za vsako pri meni kupljeno kakor tudi popravljeno uro jamčim 1 leto

Lastna delavnica za popravila in vsakršna v mojo stroko spadajoča nova dela.

Del. glavnica: K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4¹/₂ 0

UČITELJSKA TISKARNA

Telefon šte. 118.

v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 8.

Telefon šte. 118.

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K.
Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, ilustrovana knjiga. Cena 1'20 K.

M. Gregorič: Otroški oder, gled. igre za mladino. 1'50 K.

Štupar: 0 prvinah in spojinah, ilustrov. Cena 1'50 K.

Brunet: Telovadba. Cena 4 K.

Mešiček: Beležke iz fizike in kemije. Cena 40 vin.

Marolt: Zgodovinske učne slike. Cena 2 K.

Vizitke

Engelbert Gangl: **Beli rojaki.**
Cena vezani knjigi K 3'—, broširani K 2'60.

Kuverte s firmo

Kaj izide zopet

?

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišnjakovega zbrani spisi I., II. in III. zvezek. Cena à 1'50 K. — Rape: Mladini. Cena 1'50 K. — Gangl: Zbrani spisi. I. zvezek. Cena 1'50 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za mladino. Cena 3 K. — Besedilo k Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove narodne pesmi. I. in II. zvezek. Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si ohranimo zobe. Cena 20 vin.

Vse predpisane in potrebne šolske tiskovine.

Razni napisi na lepenkah za šole.

Novo! Popravljalna znamenja na tabelah.

Tabela o pravilnem mešanju umetnih gnojil.

Vse tiskovine za knjižnice.

Uradne tiskovine za županstva.

Vse najnovejše tiskovine za obrtno - nadaljevalne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš, Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik, Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.